oomerai sen 10 mynge.

Byxii oronuudai proletaarinar, negedegtii!

Buriaad-Mongoloi ҮNEN

№ 243 (2278)
1937 onoi
OKTIAABRIIN
23
PIATNICA

14-xi zilee garna
ULAAN-YDE goorod,
BMASSR

BK(b) P-iin Buriaad-Mongoloi Mozkoom ba BMASSR-ei CGK-ai y.erbyriin gazeeta

SONOSXOL

BK(b) P-iin Buriaad-Mongol Moziin Komiteedai 3-dugaar Pleenym ene onoi oktiaabriin 25-nai yder, ydeşiin 6 çaasta, Soveeduudai baişanda, № 54 koomnatada zarlagdaba.

BURMOZKOOM.

HUNGALTADA BELEDXEXE XYDELMERIII BOLЬŞEVIIGŞELEN UDARIDAXA

..nai oron bolbol Soveed ..ai deede oorgan bolxo ..eede Soveedai hungalta- .. myn aguu jixe Oktiaab- ..socialiis revoliyyciin XX ..oido ton amzaltataigaar ..xeze baihan yje myn bol-

..nai oronoi xydelmerişen, ..oznig - tariaaşan, intell- ..e, albaxaagşad bolbol ..ixe tyyxete ydernyydii ..beriiingөө byteөsii ulam ..lyylen ugtaza baina. ..an arad bygede şine hun- ..iin dyrimii ton gynzegii- ..şudalan yzeze tanilsana. ..SR-ei Jixedeede Soveedai ..alta bolxo yder sagiinь ..byri oiro bolbo. Tiime- ..e hungalta xyrter ylde- ..ag soo manai oronoi by- ..artin, soveedai ba nii- ..organizaacanuud bolbol .. xyse şadalaa daişalan ..lxeze, hunguuliiin kam- ..li xangaxa johotoi. Ene ..aani bolbol manai byxe ..izaaca, alban gazarnuudii ..denei udaridagşadii, ilan- .. komuniis organizaaca ..s byri komuniistnarai ..eviig paartiiin tylөө, Lee- .. Staalinai xeregei tylөө ..veed zasagai tylөө teme- ..şadaxa xyse şadaliinь ..a yzexe ekzaamin yne- ..ө myn bolno.

..artin ba paartin bişe ..eviiguud xadaa өөhediin- ..adabarili ene bolxoo bai- ..ixedeede Soveedai hun- ..n beledxelei ba myn hun- .. deere urdiinxihaa byri ..geer yzyylxe johotoi bai-

..nөө paattin, soveed or- ..aacanuudai urda baigaa ..orilgo bolbol olon niite- ..alangyi, tedentei negen ..a jabaza tedeniii udari- ..hungaltada jirexe xereg ..bolno. Nygөө talaar, paar- ..organizaacanuud bolbol ..uuliiin kampaanida ja- ..a өөhediingөө byxe xy- ..eriii hunguuliiin uçaasto- .. deere gol bolgon jabuul- ..hotoi.

..nai Buriaad- Mongol res- ..like dotor SSSR-ei Jixe- .. Soveedai hungaltiin be- ..l jamar zerge mynөө ja- .. geeşeb gexede, yşөө dee- ..atadaa xyrze şadaagyi, .. organizaaca, alban ga- ..ud ba tus byri udaridag- ..olbol hunguuliiin kam- ..iin poliitikan onso gyn- ..udxa şanarii gyised me- ..yi gexede buruu bolxogyi ...

..e beledxelei yjede hun- ..iin uçaastaguud deere ..ydelmeriee jabuulxa jo- .. baibaş, ynen bodoto bai- ..abza yzexede, uçaasta- ..ii gol bolgozo şadaagyi ... Ulaan- Yde goorodii .. yzebel, hunguuliiin ..staguudii dyrimei johoor ..bolgohonş haa, uçaasta- ..ta bexizyylegdehen zarim ..nizaacanuud bolbol olon ..in dunda poliitikan xydel- ..ii gynzegiigөөr jabuulza ..egyi, jyre aman jariaan- ..xolo oşozo şadaagyi baina. ..gerxedeө, BK(b) Paartiiin ..n-Yde goorodoi Komitee- ..udaridagşad bolbol mynөө ..uuliiin uçaastaguud dee- ..amar xydelmeri, jamar janzaar jabuulagdaza baihaniii medexegyi huuza baina. Myn hungalta xexe bairanuud xadaa mynөө belen bolood baixa johotoi aad, Ulaan-Ydiin goorodoi Soveed, eneeniii beledxeze diileegyi baina. Ulaan-Yde goorodoi paartin-soveedai organizaacanuudai iime hulaar udaridaza baihan deerehee, goorodoi zooniin somonoi soveeduudta hunguuliiin beledxelei xydelmeri byri hulaar jabana. Goorodhoo xedexen modonoi gazarta baigaa Dabaatiin somonoi soveed ba paartin organizaaca bolbol şine hunguuliiin dyrimtei tanilsuulxa xydelmeriii ogto jahuulaagyi baina. Iime uşarhaa ene somonoi olonxi kolxoozniguud bolbol hungaltiin bolxo sag bolzoriinş gyised medenegyi.

Ede byxii dutuu dunda zyilnyyd bolbol gansaxanş Ulaan-Yde goorodoi paartin-soveed organizaacanuudta baigaad dyyrne bişe, ene xadaa ilangajaa gol tyleb byxe aimaguudta (Zagarai, Selenge, Xori g.m.) baiza baina.

Manai Ulaan-Yde goorodoi ba respyyblikiin organizaacanuud bolbol busad aimaguudta zişee yzyylxe ba xydeөgei somonoi soveeduudta jixexen tuhalamza yzyylxe johotoi baigaa gebeş, ene tuhalamzii ygeze mynөө xyrter şadaagyi. BK(b) Paartiiin Moziin Komiteed bolbol hajaxan 200 xyniii onşolon xydөө gargaxa geze baina.

Respyyblikiin profsojuuzai organizaacanuud bolbol өөriingөө aimaguudai sojuuzai komiteeduudta ba mestkoomuudta tuhalamza yzyylxe talaar ton baga xydelmeri xehen ba myn tedenei sisteemeer mynөө hunguuliiin dyrimtei tanilsuulxa xydelmeriii jamaraar jabuulza baihan ba xeden kryzooguud baihaniii medexegyi baina.

Goorodoi komsomooloi organizaaca bolbol xydөөgei komsomooloi organizaacanuud ba komsomool bişe zaluuşuudta hungaltiin beledxelei talaar jixexen tuhalamza ygexe baihan gebeş, zybxen 2 brigaada (14 xyn) onşolon xydөө gargaxa tediigeer xizaarlaba.

Gadana, niutaguudaar buriaad xelen deere garhan Hunguuliiin tuxai Dyrim ygei baina. Ene bolbol hunguuliiin xuulitai tanilsaxa jabadalda jixexen haad, tybeg xene. Burgiiz bolbol untahanaa herize, aradai daisan Dondyboonoi redaakcaar garhan hunguuliiin dyrimii hajaxan şalgan yzeze, tereeniii daxin gargaxa geze beledxeze baina.

Gadana, daisan xarşa eleenentenyyd bolbol hungaltada өөhediingөө xynyydii oruulxa geze oroldoxo ba mynөөş oroldozo baina. Ene jabdalda şuud şanga xariuu ygexe johotoi.

Manai paartin ba soveed organizaacanuud xadaa oloniite aradtai xamta jabaza, tedeniii udaridan, SSSR-ei Jixedeede Soveeta Leenin-Staalinai paartida, soveed zasagta bejee ygehen, ynen şudarguu paartin ba paartin bişe xynyydii hungaxiin tylөө temesexe johotoi.

Agitaatornar rajoon garana

Burmozkoom bolbol Buriaad-Mongol kavaleriis bri..adiin seregei albaxaagşa—komuniistnarhaa byriidehen 24 ..itaatornarai gryype emxidxebe. Ede agitaatornar oktiaab..in 23-nai yder Tarbagatai, Muxar-Şiber, Biçyyr, Selenge, ..kaamin ba Zidiin aimaguudta garba.

Agitaatornarai zorilgo bolbol azalşanai dunda Staalin ..nstituucii ba hunguuliiin şine xuuliii propagaandalxa, ..SR-ei Jixedeede Soveedta hungaxa hungaltada beledxelei .. Oktiaabriiin Socialiis revoliyyciin xoridoxi zilei oido be..lxelei yjede jabuulagdaxa niite-poliitikan xydelmeri yr..nөөr delgexe talaar niutagai organizaacanuudta tuha ..rgexe baina.

Ede agitaatornar oktiaabriiin 21-nai yder Mozkoomdo ..ryktaaz abhan baina.

MOSKVAA BA LEENINGRAADAI HUNGAGŞAD JIXEDEEDE SOVEEDTA ӨӨHEDIIN KANDIDATUURII ORUULZA BAINA

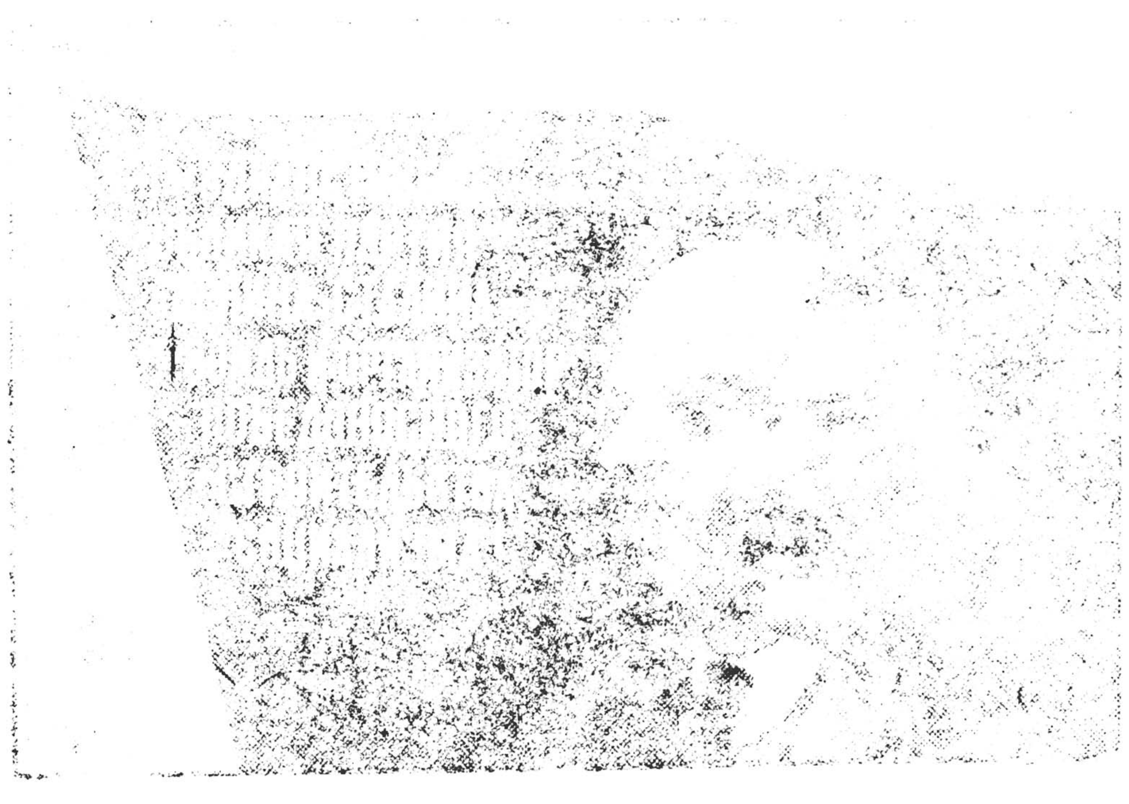

Aguu jixe proletaariin revoliyyciin XX-doxi oido zoriuulza IZOGIZ iin gargahan plakaad. (xydooznig STENBEERGIIN azal) (SOJUUZFOTO).

Leeninei goorod өөhediingөө kandidatuurii oruulza baina

Oktiaabriin 20-do Leeningraadai jixe jixenyyd azaxuinuudta, SSSR-ei Jixedeede Soveedai deputaadta kandidatuurii tabin oruulgada zoriuulagdahan, hungagşadai suglaanuud bolzo baina.

Arban negen azaxuinuud deere xydelmerişen ba albaxaagşad bolbol SSSR-ei Jixedeede Soveedai deputaadta Byxexolboonoi staarosta nyxer M. I. Kaliininiii өөhediin kandidaad bolgon oruulza baina.

Volodaarskiiin hunguuliin ookrugta ene ookrugai territoori deerexi faabrikanuud ba zavooduudai xydelmerişen ba albaxaagşad SSSR-ei Jixedeede Soveedai deputaadta M. I. Kaliininiii kandidaad bolgon oruulba.

Volodaarskiiin hunguuliiin ookrugta ene ookrugai territoori deerexi faabrikanuud ba zavooduudai xydelmerişen ba albaxaagşad SSSR-ei Jixedeede Soveedai deputaadta A. A. Zdaanovii kandidaad bolgon oruulba.

Xeden olon zavooduudta erxim staxaanovşa — oordento nyxer Smetaaniniii kandidatuurada oruulhan baina.

(TASS).

Proletaarin stoliica өөriingөө kandidatuurii oruulza baina

Oktiaabriiin 20-do Moskvaagai tyryyşiin gurban hunguuliiin ookruguudta SSSR-ei Jixedeede Soveedai deputaadta kandidaaduudii tabin oruulxa jabadalda zoriuulagdahan, hungagşadai suglaanuud exilee. Staalinsk, Moolotovsk ba Proletaarsk hunguuliiin ookruguudai territoori deerexi jixe jixexen azaxuinuudta xydelmerişen ba albaxaagşadai suglaanuud boloo.

Staalinsk ookrugta, Kyibeşevei neremzete elektrozavood deere, CAGI-iin zavood deere, Kaganooviçiin neremzete prozeektorno zavoodta, Fryynziin neremzete zavoodta ba Balakirioovai neremzete zavoodta xydelmerildeg hungagşad bolbol Jixedeede Soveedai deputaadta araduudai aguu jixe voozdь nyxer Staaliniii kandidaad bolgon oruulba. Hungagşad bolbol Staalinsk ookrugta tereeniii ballotiirovalxa jabadalii zybşөөhen zybşөөreleө ygexii nyxer Staalinda negen duugaar xandahan baina.

Moskvaagai Moolotovsk ookrugai territoori deere baigaa jixe jixenyyd azaxuinuud bolbol Jixedeede Soveedai deputaadta өөriingөө ookrughoo Aradai Komisaarnarai Soveedai tyryylegşe nyxer V.M. Moolotovii kandidaad bolgon oruulba.

Proletaarsk ookrugta faabrikanuud ba zavooduudai xydelmerişen ba albaxaagşad Jixedeede Soveedai deputaadta Kaganooviçiin neremzete, negedexi gyrenei şaarikopodşiipnigai zavoodai xydelmerişen baihan emegtei P.N. Piçyyginaaji negen duugaar kandidaad bolgon oruulba. Mynөө Piçyygina bolbol Mossoveedai geşyyn ba Moskvaagai Tagaansk rajoonai soveedai tyryylegşeer xydelmerilne.

(TASS).

BK(b) P-iin CK-ai sekrьtaarь— A.A. Zdaanov Xolboonoi Soveedai deputaadai kandidaad

Leeningraad, 20. (TASS). „Bolьşeviig", Voroşiilovoi neremzete zavooduud, proletaarsk zavood ba „Rabooçii" faabrikiin kolektiivuudai suglaanuud deere nyxer Staalinai ynen soraatnig, Leeningraadai bolьşeviiguudai xytelberilegşe nyxer A.A. Zdaanovii Xolboonoi Soveedai deputaadai kandidaad bolgon oruulba.

—Ene zavood deere 35 zil xydelmerilhen nadada kandidaadai nerii nerelexe zol oldobo,—geze „Bolьşeviig" zavoodai kolektiivai suglaan deere xuuşanai xydelmerişen Kyznecoov medyylne,—bi bolbol eneeniii haitar bodozo yzөөd, Leeninei goorodoi erxim bolьşeviig, BK (b) paartiiin Centraalьna Komiteedai sekretaarь Andrei Aleksaandroviç Zdaanovai kandidatuura deere togtobob.

Kyznecoovai duradxalii nerjeme aplodismeenteer ugtahan baina.

Volodaarski hunguuliiin ookrughoo proletaarsk zavoodai xydelmerişen ba albaxaagşadai bygediin suglaan deere nyxer Zdaanovii myn kandidaad bolgon oruulba. Suglaan deere mexaniis ceexiin staxaanovşa Andriaanov yge xelebe.

—Leenin — Staalinai zamaar xazaiitagyi jabahan nyxer Zdaanovii kandidaad bolgon oruulnab,—geze nyxer Andriaanov medyylbe.

„Rabooçii" faabrikiin xojor minga şaxuu eregtei ba emegtei xydelmerişen bolbol Xolboonoi Soveedta kandidatuurii oruulxa jabadalda zoriuulagdahan suglaanda jirebe. Ene suglaan bolbol Xolboonoi Soveedai deputaadai kandidaad bolgon oruulxa gehen Nikiitinaagai kandidatuurii negen duugaar haişaaba.

MANAI KANDIDAAD—nyxer STAALIN

Oktiaabriiin [illegible]-noi yder, so[illegible] [illegible] ilaltanuudta omo[illegible], Balakirioovai neremzete faabrikiin (Moskvaa) xydelmerişen SSSR-ei Jixedeede Soveedta kandidaadii tabin oruulgada zoriuulagdahan niitiin suglaanda jirene.

Negeo minga gurban zuu garan xydelmerişen, inzeneer-teexnikiin xydelmerilegşed ba albaxaagşad faabrikiin gazaa suglaraza baina. Leenin Staalinai ba BK(b)P iin CK-ai Polit Byroogoi geşyydei gojo haixan zuraguudaar korpusuudanь gojoogdonxoi.

Fabzavkoomoi tyryylegşe nyxer M. M. Kalbaasina suglaa neebe. Egeel tyryyn paartin bişe xydelmerişen—staxaanovşa N.S. Liybyyşkin yge abza xelexenь:

—Manai byxii ilaltanuud Staalin Konstituuca soo bişegdenxei. Bidener bolbol ene Konstituuciin yndehe huuri deere hunguuliiin kampaanida exilze oroobdi, dekaabriiin 12-to SSSR-ei Jixedeede Soveedta deputaaduudii hungaxa bainabdi. Bidener bolbol xydelmerişen angiin xeregte bejee sym ygehen, aradai xoroto daisadtai xair nairgyi temesedeg, manai oronoi erxim xybyydii hungaxabdi.

Bidener bolbol nyxer Staalinai xytelberi doro jabaza, troockiton, zinoovьjevton ba buxaarintnai predaatelinuud, şpioonuud ba diversaantnuudii butasoxin usadxaabdi. Nyxer Staalinai gaixamşag zoloodolgiin aşaar, manai oron bolbol byxii delxei deere ton xysetei oron boloo. SSSR-ei Konstituuca dotor bişegdehen ilaltanuud ba amzaltanuudaar nyxer Staalinda ujalgataibdi. Bi xadaa, SSSR-ei Jixedeede Soveedai deputaadai kandidaadta nyxer Staaliniii tabin oruulxa ba araduudai inag ba tyrel voozdiii hunguuliiin Staalinsk uçaastag deere ballotiirovalxii erixe geze duradxal oruulnab.

Nyxer Liybyyşkinei duradxal olondo jixe haişaagdaza, şanga „Uraa" xaşxaraldaan bolzo, bygede xyl deeree bodzo „Internacionaal" duulana.

Udaanь paartin bişe inzeneer F. A. Blagoveeşenski bolbol yge abza revoliyyciin urda tee ali tuxai xynde berxe baihaniii ba gansal Soveed zasag bolbol tereenei haralsaza, inzeneer bolxo arga olgohoniii xelebe.

—Bi bolbol bidende zargalanta sengelig baidalii olgohon, manai inag voozdь, esege ba tanil nyxer Staaliniii SSSR-ei Jixedeede Soveedai deputaadta kandidaad bolgon oruulxa gehen, nyxer Liybyyşkinei duradxalda ton omogorxozo ba ugaa jixeer bajarlaza negedexe bainab,—geze nyxer Blagoveeşenski ygejөө dyyrgebe.

Daxin ovaaca bolzo, „Uraa" xaşxaraldaan bolno.

Zaran xojor nahatai, paartin bişe emegtei xydelmerişen—staxaanovşa A. F. Mileeşkina, komsomool—staxaanovşa M. Oosьkina, partkoomoi sekretaarь Bateejev gegşedei yge omogorxol ba bajaraar dyyrenxei baina. Staalinsk hunguuliiin ookrughoo SSSR-ei Jixedeede Soveedta deputaad bolgozo, Balakirioovai neremzete faabrikiin xydelmerişenei oruulnan kandidatuurii—bygede haişaana.

—Xerbee, Staalinsk ookrugai nerehee SSSR-ei Jixedeede Soveedai deputaadta oruulan balotiirovalxii nyxer Staalinai zybşөөgөө xadanь,—nyxer Oosьkinaagai medyylxenь,—manai faabrikada aguu jixe zol bolxo baina. Bidener bolbol eneen tuxai nyxer Staalinhaa asuuxa ba ene etigeliinь staxaanovtanai xydelmerieer xysyylxe bainabdi.

Balakirioovai neremzete faabrikiin xydelmerişen, inzeneerteexnikin personaal, albaxaagşad, komuniis ba komsomooloi organizaacanuudai niitiin suglaan bolbol negen duugaar togtoomzo gargaza eneen dotoroo, SSSR-ei Jixedeede Soveedai deputaadta Staalinsk ookrughoo aradai aguu jixe voozdь nyxer Ioosif Vissarioonoviç Staaliniii tabin oruulba. Niitiin suglaan bolbol Moskvaagai Staalinsk ookrughoo SSSR-ei Jixedeede Soveedta ballotiirovalxada zybşөөxe zybşөөreleө ygexiinь asuuza, nyxer Staalinda xandana.

Udaanь, Balakirioovai neremzete faabrika bolbol Staalinsk hunguuliiin ookrugoi organizaacanuudai tylөөlegşedei tylөөnde өөhediingөө dyrben tylөөlegşedii negen duugaar hungaba. Nyxed Riybyyşkin, Rassaadina, Syyrina ba Oosьkina gegşedii tylөөlegşed bolgon hungaba. Balakirjoovai neremzete faabrikiin kolektiiv bolbol SSSR-ei Jixedeede Soveedai deputaadta Staalinsk hunguuliiin ookrughoo nyxer Staaliniii tabin oruulxa zaxiaa ygebe.

Nyxer Kaliininiii Xolboonoi Soveedai deputaadta kandidaad bolgon oruulba

Leningraad, 20. (TASS). Leeninei goorodoi 11 jixe azaxuinuud deere Xolboonoi Soveedta kandidatuura oruulxa jabadalda zoriuulagdahan, hungagşadai tyryyşiin suglaanuud bolbo.

Ende suglagşad bolbol Leenin—Staalinai paartida ba azalşan aradai aguu jixe voozdь nyxer Staalinda xizaargyigөөr bejee ygehenөө demonstraacalan xaruulaa.

„Ulaan Oktiaabrь" zavoodoi xydelmerişen, xuuşanai maaster Semioonovoi ygii jixe anxaraltaigaar duulaa. Semioonov bolbol Jixedeede Soveedai deputaadta Byxexolboonoi staarosta M. I. Kaliininiii oruulxa geze duradxaba.

—Bi Mixaiil Ivaanoviçii tereenei, mynөө tereenei nerede baigaa zavoodta xydelmerildeg sag haa xoişo medexeb,—geze Semioonov medyylne.—Mixaiil Ivaanoviçiin xabaadalgagyi negeş bosolgoon boloogyi hen. Mixaiil Ivaanoviç bolbol Leenin—Staalinai paartiiin xeregte, xydelmerişen angiin xeregte bejee sym ygehen, johotoi xatuu şuluun bolьşeviig baihanaa xezee byxende xaruuldag hen.

Mixaiil Ivaanoviç Kaliininiii kandidatuurada oruulxa tuxai xuuşan xydelmerişen Şegloov, Roozin, zavoodai partkoomoi sekretaarь Ivanoov, inzeneernyyd ba albaxaagşad jixe xaluun ygenyydii xelebe. „Ulaan Oktiaabrь" zavoodai kolektiiv Xolboonoi Soveedai deputaadta nyxer Kaliininiii negen duugaar kandidaad bolgon oruulba.

Staalinai neremzete zavoodai xydelmerişen, albaxaagşad, inzeneernyyd ba teexnigyydei suglaan deere xuuşan xydelmerişen-staxaanovşa Arkaçeejevta tyryyşiin yge ygtebe. Arkaçeejev bolbol Xolboonoi Soveedai deputaadta Leenin—Staalinai tanil soraatnig Mixaiil Ivaanoviçii kandidaad bolgon oruulxii duradxaba. Suglaan bolbol ene duradxalii nerjeme ovaacaar ugtaza, Xolboonoi Soveedai deputaadta nyxer Mixaiil Ivaanoviç Kaliininiii tabin oruulxiin tylөө duugaa ygebe.

SSSR-ei Centraalьna Gyisedxexe Komiteedai dyrbэdygɵɵr seeseer batalagdahan

SSSR-ei JIXEDEEDE SOVEEDTA HUNGAXA HUNGALTIIN TUXAI DYRIM*)

I BYLEG

Hunguuliiin sisteeme

1 zyil. SSSR-ei Konstituuciin 134-dexi zyilei yndeheɵr, SSSR-ei Jixedeede Soveedta deputaadnarii hungaxa hungalta bolbol bygedeniitiin, tegşe ba sexe hunguuliiin erxii yndehe bolgozo niuusa johoor duugaa ygeze hungagşadaar yiledegdexe johotoi.

2 zyil. SSSR-ei Konstituuciin 135-daxi zyilei yndeheɵr, deputaadnarii hungaxa hungalta bolbol bygedeniitiin baixa johotoi: uxaamuutan ba hunguuliiingaa erxenyydii xahagdaza syydeer şiidxegdehen xynyydhee bişe arba naima naha xyrhen SSSR-ei byxii graazdanuud bolbol raasiin ba yndehenei ilgaa, şazan şytelge, erdem hurguuliiin ceenz, tybxinehen huudal, sociaalьna ug garbal, zɵɵri şadalai zerge ba yngerhen sagai azal jabuulga—xamaagyi, SSSR-ei Jixedeede Soveedta deputaadnarii hungaxa hungaltada orolsoxo ba hungagdaxa erxetei baixa.

3 zyil. SSSR-ei Konstituuciin 136-daxi zyilei yndeheɵr, deputaadnarii hungaxa hungalta bolbol tegşe baixa johotoi: graazdaniiin byri nege nege duunai erxetei baixa: byxii graazdanuud bolbol tegşe erxii yndehe bolgozo hungaltada xabaadaxa.

4 zyil. SSSR-ei Konstituuciin 137-doxi zyilei yndeheɵr, xexenernyyd bolbol ereşyyltei negen adali hungaxa ba hungagdaxa erxii edlexe.

5 zyil. SSSR-ei Konstituuciin 138-daxi zyilei yndeheɵr, Ulaan Aarmida alba xeze baigşa graazdanuud bolbol byxii graazdanuudtai negen adali, hungaxa ba xungagdaxa erxii edlexe.

6 zyil. SSSR-ei Konstituuciin 141-dexi zyilei yndeheɵr, kandidaadnar bolbol hungalta bolxodo hunguuliiin ookruguudaar tabigdaxa.

II BYLEG

Hungagşadai spiisegyyd

7 zyil. Hungagşadai spiisegyyd bolbol gooroduudta azalşanai deputaadnarai goorodoi Soveedaar, rajoonuud bolzo xubaagdahan gooroduudta—rajoonoi Soveedaar; xydɵɵ niutaguudta—xydɵɵgei (staniiciin, dereevenei, xuutarai, kişlaagai, auulai) azalşanai deputaadnarai Soveedaar zoxioogdoxo johotoi.

8 zyil. Spiiseg zoxiooxo yjede ali negen Soveedai territoori deere (sag yrgelze gy, ali sag zuura) huuza baigşa ba hungaltiin erxetei, hungalta bolxo yder arba naima naha xyrhen byxii graazdanuud bolbol hungagşadai spiisegte oruulagdaxa johotoi.

9 zyil. Syydei şiidxeberieer hunguuliiingaa erxii xahagdahan xynyyd bolbol tere şiidxeberi dotor hunguuliiinь erxii xahaxaar togtoogdohon byxii bolzoroi dotor ba myn togtomol xuuliiin zuramai johoor uxaamuutai geze oldohon xynyyd bolbol hungagşadai spiisegte oruulagdaxa johogyi.

10 zyil. Hungagşadai spiisegyyd bolbol tus tus hunguuliiin uçaastaguud byride alfaviidai johoor zoxioogdozo, hungagşiin obog, nere, esegiin nere, naha ba huuza baigaa gazariinь zaagdaza, azalşanai deputaadnarai Soveedai tyryylegşiin ba sekretaariin gar tabigdahan baixa.

11 zyil. Hungagşadai dotorhoo xenşji xadaa negenhee ylyy hunguuliiin spiisegte oruulagdaza bolxogyi.

12 zyil. Seregei çaastьnuudta ba seregyydei negedelnyydte baigaa hungagşadai spiisegyyd komaandovaniaar zoxioogdozo, komandiir ba seregei komisaar xojoroi gar tabigdadag baixa. Bişe byxii seregei albajabuulagşanar bygede, baidag baidag gazaraigaa hungagşadai spiisegte azalşanai deputaadnarai zoxixo Soveeduudaar oruulagdaxa johotoi.

13 zyil. Azalşanai deputaadnarai Soveed bolbol hungalta bolxohoo 30 xonog urid hungagşadai spiisegyydii bygedeniitiin xaraxaar gazarta ylgexe gy, ali hungagşadaa ene spiisegyydtei tanilsuulxa argii Soveedaigaa ger.soo olgon xangaxa johotoi.

14 zyil. Spiisegyydei bodoto ekzempliaar bolbol azalşanai deputaadnarai Soveedta ba seregei çaastьda gy, ali seregyydei negedelde xadagalagdaxa johotoi.

15 zyil. Hungagşadai spiisegei tunxaglagdahan yder ba hungaltiin yder xojoroi xoorondo ɵɵriingɵɵ baidag gazarii helgehen hungagşada azalşanai deputaadnarai zoxixo Soveed bolbol Centraalьna hunguuliiin komiisai togtoohon foormoor „duugaa ygexe erxiinь batalahan ynemşelge“ ygeze, hungagşadaigaa spiiseg deere „garba“ geze temdeglexe johotoi; hungagşa bolbol sag yrgelze gy, ali sag zuura baixa şine gazartaa niuuraigaa ynemşelge ba myn „duugaa ygexe erxiinь batalahan ynemşelge“ xojorii xaruulza, hungagşadai spiisegte oruulagdaxa johotoi.

16 zyil. Hungagşadai spiisegte garhan (spiisegte oruulagdaagyi, spiiseghee xahagdahan, obogii, nerii, esegiinь nerii buruu bişegdehen, hunguuliiingaa erxii xahagdahan xynyydii spiisegte buruugaar oruulhan) buruunuudai tuxai medyylgenyydii bolbol spiiseg tunxaglahan azalşanai deputaadnarai Soveedta barixa johotoi.

17 zyil. Azalşanai deputaadnarai Soveedai Gyisedxexe Komiteed bolbol hungagşadai spiisegei buruu tuxai orohon medyylge byxeniii gurban xonogoi bolzor soo xaraza yzexe ujalgatai.

18 zyil. Azalşanai deputaadnarai Soveedai Gyisedxexe Komiteed bolbol hungagşadai spiisegei buruu bolhonoi tuxai medyylgenyyydii yzexedɵɵ, negen gebel, hungagşadai spiisegte şuxala zahabari oruulxa, negen gebel, medyylgiinь xangangyi orxihon motiivuudaigaa tuxai bişemel spraavka medyylge barigşada ygexe johotoi: medyylegşe bolbol azalşanai deputaadnarai Soveedai şiidxeberiii zybşɵɵgɵɵgyi haa aradai syydte gomodol bariza şadaxa.

19 zyil. Aradai syyd bolbol gurban xonogoi bolzor soo syydei neemel zasedaani deere medyylegşii ba Soveedai tylɵɵlegşii duudaza, spiisegei buruuji zaahan gomodolii şalgaza yzexe ba ɵɵriingɵɵ şiidxeberiii medyylegşede ba myn Soveedta dab darii medeesexe ujalgatai. Aradai syydei şiidxeberi bolbol esesei şiidxeberi.

III BYLEG

Xolboonoi Soveedta ba Yndehetenei Soveedta hungaxa hunguuliiin ookruguud

20 zyil. SSSR-ei Konstituuciin 34-dexi zyilei yndeheɵr, Xolboonoi Soveed bolbol, hunguuliiin ookruguudaar xubaagdaza, SSSR-ei graazdanuudaar hungagdaxa johotoi.

21 zyil. Xolboonoi Soveedta hungaxa hunguuliiin ookruguud bolbol ookrug byriiin 300 mingan zontoi baixa priincibei johoor baiguulagdaxa: Xolboonoi Soveedta hungaxa hunguuliiin ookrug byriiin nege nege deputaadii elьgeexe johotoi.

22 zyil. SSSR-ei Konstituuciin 35-daxi zyilei yndeheɵr, Yndehetenei Soveed bolbol hunguuliiin ookruguudaar xubaagdaza, SSSR-ei graazdanuudaar hungagdaxa johotoi. Yndehetenei Soveedta hungaxa hunguuliiin ookruguud iime priincibeer baiguulagdaxa: Xolbooto respyyblike byride 25 ookrug, avtonoomno respyyblike byride 11 ookrug, avtonoomno mozo byride 5 ookrug ba nacionaalьna ookrug byride nege nege hunguuliiin ookrug baixa johotoi. Yndehetenei Soveedta hungaxa hunguuliiin ookrug byri nege nege deputaadii elьgeexe johotoi.

23 zyil. Xolboonoi Soveedta ba Yndehetenei Soveedta hungaxa hunguuliiin ookruguudii togtooxo jabadal bolbol SSSR-ei Jixedeede Soveedai Preziidiymeer yiledegdexe johotoi.

24 zyil. Xolboonoi Soveedta ba Yndehetenei Soveedta hungaxa hunguuliiin ookruguudai spiiseg bolbol SSSR-ei Jixedeede Soveedai Preziidiymeer hungaltiin yderii togtooxo jabadaltai negen xamta tunxaglagdaxa johotoi.

IV BYLEG

Hunguuliiin uçaastaguud

25 zyil. Hunguuliiin biylletieenyydii tuşaaza abxiin ba duunuudii tooloxiin tulada, hunguuliiin ookruguudta bagtagşa goorod ba rajoonuudai territoori bolbol Xolboonoi Soveedta ba Yndehetenei Soveedta hungaxa hungaltiin aliaandaş adali xabaadaxa, hunguuliiin uçaastaguud bolgogdon xubaagdaxa johotoi.

26 zyil. Hunguuliiin uçaastaguudii togtooxo jabadal bolbol gooroduudta—azalşanai deputaadnarai goorodoi Soveeduudaar, rajoonuud bolzo xubaarilagdahan gooroduudta—azalşanai deputaadnarai rajoonoi Soveeduudaar, xydɵɵ niutaguudta—azalşanai deputaadnarai rajoonoi Soveeduudaar yiledegdexe johotoi.

27 zyil. Hunguuliiin uçaastaguudii togtooxo jabadal hungaltahaa tyryyn 45 xonoghoo dooşo bişe bolzorto yiledegdexe johotoi.

28 zyil. Xojor minganhaa ylyy bişe zontoi selьsoveedai territoori bolbol erxebişe negen hunguuliiin uçaastag bolxo johotoi. 500-haa abaad 2 minganhaa deeşe bişe zontoi staniica, dereeven, kişlaag, auul byride tus tusagaar hunguuliiin uçaastag emxilegdexe.

29 zyil. Diilenxidee zizexen seleenitei ulad xoliin xoito ba zyyn rajoonuudta zuun xynhɵɵ dooşo bişe zontoi hunguuliiin uçaastaguudii emxidxeze bolxo.

30 zyil. Xojor minganhaa deeşe zontoi gooroduud, azyiledberiiin pyynktenyyd, myn tere mete seloonuud ba selьsoveeduudai territoori bolbol hunguuliiin uçaastaguud bolzo xubaagdaxadaa nege hunguuliiin uçaastagta 1500-2500 xynyyd xyrtexeer bodogdon xubaagdaxa johotoi.

31 zyil. Seregei çaatьnuud ba seregyydei negedelnyyd bolbol 50-haa dooşo bişe 1500 haa deeşe bişe hungagşadtai tusagaar hunguuliiin uçaastaguud bolzo, baihan baihan gazar gazaraigaa hunguuliiin ookrugta orodog baixa.

32 zyil. Hungalta bolzo baigaa ydernyydte dalai deere jabaza jabaa 50-haa dooşo bişe hungagşadtai syydnenyyd bolbol syydniingee bişegdehen niutagai hunguuliiin ookrugta bagtaza, tus tusagaar hunguuliiin uçaastaguud bolzo şadaxa.

33 zyil. 50-haa dooşo bişe hungagşadtai bolьniicanuudai, narailalgiin gernyydei, sanatoorinuudai, invaliiduudai gernyydei dergede tus tusagaar hunguuliiin uçaastaguud togtoogdodog baixa.

V BYLEG

Hunguuliiin komiisuud

34 zyil. SSSR-ei Jixedeede Soveedta hungaxa hungaltii erxilexe Centraalьna hunguuliiin komiis bolbol oloniitiin organizaacanuudai ba azalşanai bylgemyydei tylɵɵlegşedhɵɵ byrideze, hungaltiin yderei tunxaglaxatai negen xamta SSSR-ei Jixedeede Soveedai Preziidiymeer batalagdaxa johotoi.

35 zyil. Centraalьna hunguuliiin komiis bolbol tyryylegşe, tyryylegşiin orologşo, sekretaarь ba 12 geşyydtei—iime sostaavtaigaar togtoxo johotoi.

36 zyil. Centraalьna hunguuliiin komiis bolbol:

a) „SSSR-ei Jixedeede Soveedta hungaxa hungaltiin tuxai dyrimii“-hungaltiin jabaza baixa yjede xazailtagyi gyisedxexe jabadalii SSSR-ei byxii territoori deere azaglaza baixa johotoi;

b) hunguuliiin komiisuudai buruu jabuulgiin tuxai orohon gomodolnuudii şalgan yzeze, tere gomodolnuudai tuxai eseslen şiidxexe şiidxeberinyydii gargaza baixa;

c) hunguuliiin xairsaguudai dyrse xebyydii, „duugaa ygexe erxii batalaxa ynemşelgiin“ foormii, hunguuliiin biylletieenyydei ba tedenei konveertnuudai foormii ba yngii, hungagşadai spiisegei foormii, duu toololgiin protokooloi foormii, hungagdahanai tuxai ynemşelgenyydei foormii zoxioon togtooxo;

ç) SSSR-ei Jixedeede Soveedta hungagdahan deputaadnarii byridxelde abxa:

d) hungaltanuudai xereg xytelberiii Xolboonoi Soveedai ba Yndehetenei Soveedai mandaatna komiisuudta tuşaaza ygexe

37 zyil. Xolbooto respyyblike, avtonoomno respyyblike, avtonoomno mozo ba nacionaalьna ookruguud byride Yndehetenei Soveedta hungaxa xolbooto respyyblikiin, avtonoomno respyyblikiin, avtonoomno moziin ba yndehetenei ookrugai hunguuliiin komiisuud togtoxo johotoi.

38 zyil. Yndehetenei Soveedta hungaxa hunguuliiin komiisuud bolbol oloniitiin organizaacanuudai ba azalşanai bylgemyydei tylɵɵlegşedhɵɵ byrideze ba hungaltahaa tyryyn 50 xonoghoo dooşo bişe bolzorto Xolbooto respyyblikenyydei ba avtonoomno respyyblikenyydei Jixedeede Soveeduudai Preziidiymyydeer, avtonoomno mozonuudai ba nacionaalьna ookruguudai azalşanai deputaadnarai Soveeduudaar batalagdaxa baina.

39 zyil. Yndehetenei Soveedta hungaxa, Xolbooto ba avtonoomno respyyblikenyydei, avtonoomno moziin ba nacionaalьna ookrugai hunguuliiin komiisuud bolbol tyryylegşe, tyryylegşiin orologşo, sekretaarь ba 6-10 geşyydtei—iime sostaavtaigaar togtoxo johotoi.

40 zyil. Yndehetenei Soveedta hungaxa, Xolbooto ba avtonoomno respyyblikiin, avtonoomno moziin ba nacionaalьna ookrugai hunguuliiin komiis bolbol:

a) Yndehetenei Soveedta hungaxa hungaltiin jabaza baixa yjede „SSSR-ei Jixedeede Soveedta hungaxa hungaltiin tuxai dyrimii“ xazailtagyi gyisedxexe jabadalii respyyblikiin, avtonoomno moziin, nacionaalьna ookrugai territoori deere azaglaza baixa;

b) Yndehetenei Soveedta hungaxa hungaltiin talaar bolhon buruu jabuulgiin tuxai gomodolnuudii şalgan yzeze baixa.

41 zyil Xolboonoi Soveedta hungaxa hungaltiin ookruguud byxende Xolboonoi Soveedta hungaxa ookrugai hunguuliiin komiis togtoogdoxo.

42 zyil. Xizaar ba mozo bolzo xubaagdahan respyyblikenyydte Xolboonoi Soveedta hungaxa oorugai hunguuliiin komiisuud bolbol oloniitiin organizaacanuudai ba azalşanai bylgemyydei tylɵɵlegşedhɵɵ byrideze, hungaltahaa tyryyn 55 xonoghoo dooşo bişe bolzorto azalşanai deputaadnarai xizaarai ba moziin soveeduudaar batalagdaxa, xizaar ba mozo bolzo xubaagdadaggyi respyyblikenyydte—respyyblikenyydei Jixedeede Soveeduudai Preziidiymyydeer batalagdaxa.

43 zyil. Xolboonoi Soveedta hungaxa ookrugai hunguuliiin komiis bolbol tyryylegşe, tyryylegşiin orologşo, sekretaarь ba 8 geşyydtei—iime sostaavtaigaar byriden togtoxo.

44 zyil. Xolboonoi Soveedta hungaxa ookrugai hunguuliiin komiis bolbol:

a) hunguuliiin uçaastaguudii azalşanai deputaadnarai zoxixo Soveeduudai gyisedxexe komiteeduudai zyghɵɵ sag soonь emxilen togtooxo jabadalii azaglaza baixa;

b) hungagşadai spiisegyydii sag soonь zoxioozo, bygedeniitiin sonosxol bolgon tunxaglaxa jabadalii azaglaza baixa;

c) SSSR-ei Konstituuciin ba „SSSR-ei Jixedeede Soveedta hungaxa hungaltiin tuxai dyrimei“ eriltenyydii barimtalan saxiza Xolboonoi Soveedta oruulxaar tabigdahan deputaadnarai kandidaaduudii byridxeze baixa;

ç) uçaastagai hunguuliiin komiisuudii Xolboonoi Soveedta hungaxa hunguuliiin biylletieenyydeer ba togtoomol foormotoi konveertnuudaar xangaxa;

d) ookrugai dotorxi duunuudai toololgo yiledze, hungaltiin rezylьtaaduudii todolon gargaxa;

e) hungaltiin xereg xytelberiii Centraalьna hunguuliiin komiista elьgeexe;

f) hungagdahan deputaadta hungagdahanainь tuxai ynemşelge ygexe.

45 zyil. Yndehetenei Soveedta hungaxa hungaltiin ookrug byride Yndehetenei Soveedta hungaxa ookrugai hunguuliiin komiis togtoogdoxo.

46 zyil. Yndehetenei Soveedta hungaxa ookrugai hunguuliiin komiisuud bolbol oloniitiin organizaacanuudai ba azalşanai bylgemyydei tylɵɵlegşedhɵɵ byrideze, hungaltahaa tyryyn 50 xonoghoo dooşo bişe bolzorto xolbooto ba avtonoomno respyyblikenyydei Jixedeede Soveeduudai Preziidiymyydeer ba avtonoomno mozonuudai azalşanai deputaadnarai Soveeduudaar batalagdaxa.

47 zyil. Yndehetenei Soveedta hungaxa ookrugai hunguuliiin komiis bolbol tyryylegşe, tyryylegşiin orologşo, sekretaarь ba 8 geşyydtei—iime sostaavtaigaar togtoxo johotoi.

48 zyil. Yndehetenei Soveedta hungaxa ookrugai hunguuliiin komiis bolbol:

a) SSSR-ei Konstituuciin ba „SSSR-ei Jixedeede Soveedta hungaxa hungaltiin tuxai dyrimei“ eriltenyydii barimtalan saxiza Yndehetenei Soveedta oruulxaar tabigdahan deputaadnarai kandidaaduudii byridxexe;

b) yndehetenei Soveedta hungaxa hungaltiin togtoomol foormotoi hunguuliiin biylletieenyydeer uçaastagai hunguuliiin komiisuudii xangaxa:

c) ookrugai dotorxi duunuudai toololgo yiledze, hungaltiin rezylьtaadii todolon gargaxa;

ç) hunguuliiin xereg xytelberiii Centraalьna hunguuliiin komiista xyrgexe ba myn tereşelen Yndehetenei Soveedta hungaxa Respyyblikiin hunguuliiin komiista gy, ali Yndehetenei Soveedta hungaxa avtonoomno moziin hunguuliiin komiista tus tustanь elьgeexe;

d) hungagdahan deputaadta hungagdahanainь tuxai ynemşelge ygexe.

49 zyil. Uçaastagai hunguuliiin komiisuud bolbol oloniitiin organizaacanuudai ba azalşanai bylgemyydei tylɵɵlegşedhɵɵ byrideze, hungaltahaa tyryyn 40 xonoghoo dooşo bişe bolzorto goorod gazarta azalşanai deputaaduudai goorodoi Soveeduudaar, rajoonuud bolzo xubaagdahan gooroduudta—azalşanai deputaadnarai rajoonoi Soveeduudaar, xydɵɵ gazarnuudta—azalşanai deputaadnarai rajoonoi Soveeduudaar batalagdaxa.

50 zyil. Uçaastagai hunguuliiin komiis bolbol tyryylegşe, tyryylegşiin orologşo, sekretaarь ba 4-8 geşyydtei—iime sostaavtaigaar byriden togtoxo.

51 zyil. Uçaastagai hunguuliiin komiis bolbol:

a) hunguuliiingaa uçaastag sooxi hunguuliiin biylletieenyydii tuşaaza abxa;

b) Xolboonoi Soveedai ba Yndehetenei Saveedai deputaadnarai hungaltada orohon kandidaad byride ygtehen duunuudii toolon byridxexe;

c) hungaltiin xereg xytelberiii Xolboonoi Soveedta hungaxa ookrugai hunguuliiin komiista ba Yndehetenei Soveedta hungaxa ookrugai hunguuliiin komiista tus tustanь tuşaaxa.

52 zyil. Centraalьna hunguuliiin komiisai Yndehetenei Soveedta hungaxa Respyyblikiin hunguuliiin komiisai, Yndehetenei Soveedta hungaxa avtonoomno mozonuudai ba nacionaalьna ookruguudai hunguuliiin komiisuudai, Xolboonoi Soveedta ba Yndehetenei Soveedta hungaxa ookrugai hunguuliiin komiisuudai, myn negen adali uçaastagai hunguuliiin komiisuudai zasedaaninuud bolbol xerbee komiisai byxii sostaavai xaxadhaa jixenxinь suglaraa haa xysendэe orobo geze toologdoxo.

53 zyil. Hunguuliiin komiisuud dotor xamag bygede asuudalnuud bolbol jyriin olonxi duugaar şiidxegdedeg baixa; duunuud tensee haa tyryylegşiinь duugaa ygehen tala diilexe.

54 zyil. Jixedeede Soveedta hungaxa hungalta yiledxexe jabadaltai xolbogdohon gargaşanuud bolbol gyrenei zɵɵrieer xegdexe.

55 zyil. Centraalьna hunguuliiin komiis, Yndehetenei Soveedta hungaxa Respyyblikiin hunguuliiin komiisuud, Yndehetenei Soveedta hungaxa avtonoomno moziin ba nacionaalьna ookrugai hunguuliiin komiisuud Xolboonoi Soveedta hungaxa ookrugai hunguuliiin komiis; Yndehetenei Soveedta hungaxa ookrugai hunguuliiin komiis ba uçaastagai hunguuliiin komiisuud bolbol Centraalьna hunguuliiin komiisuudai togtoohon xebei johoor xegdehen ɵɵrɵ-ɵɵriin tamgatai baixa.

(Tygesxelenь, 3-daxi niuurta)

*) Manai „Ynen“ gazeetiin ene onoi ijyyliiin 9-nei dugaarta tolilogdohon ene hungaltiin tuxai dyrim bolbol orşuulgiin talaar zarim xedii dutagdalnuudtai garhan tula, xojordoxioo tolilogdobo.

SSSR-ei Centraalьna Gyisedxexe Komiteedai dyrbedygeer seeseer batalagdahan

SSSR-ei JIXEDEEDE SOVEEDTA HUNGAXA HUNGALTIIN TUXAI DYRIM

(TYGESXEL EXINЬ 2 NIUURTA)

VI BYLEG

SSSR-ei Jixedeede Soveedai deputaadta kandidaaduudii tabixa zuram

56 zyil. SSSR-ei Jixedeede Soveedta kandidaaduudii tabixa erxe bolbol SSSR-ei Konstituuciin 141 dexi zyilei yndeheer oloniitiin organizaacanuudta ba azalşanai bylgemyydte ygten xangagdaxa: komuniis paartin organizaacanuudta, profesionaalьna sojuuzuudta, koperatiivuudta, zaluuşuulai organizaacanuudta, kylьtyyrne bylgemyydte ba xuuliaar togtoohon zuramai johoor registraacada orohon bişe-bişe organizaacanuudta ygtexe johotoi.

57 zyil. Kandidaaduudii oruulxa erxii oloniitiin organizaacanuudai ba azalşanai bylgemyydei Centraalьnaş oorganuud ba myn tedenei respyybliken, xizaarai, moziin ba rajoonoiş oorganuud, myn tereşelen yiledberiiin gazarnuudai xydelmerişen ba albaxaagşadai, seregei çaastьnuudai ulaanseregyydei niitiin suglaanuud, myn kolxoozuudai tariaaşanai ba sovxoozuudai xydelmerişen ba albaxaagşadai niitiin suglaanuud bejelyylen gyisedxexe.

58 zyil. Deputaadta oruulxaar tabigdahan kandidaaduud bolbol Xolboonoi Soveed ba Yndehetenei Soveedta hungaxa ookrugai hunguuliiin komiisuudai geşyyd baiza bolxogyi, myn tereşelen deputaadai kandidaadta oruulxaar tabigdahan ookrug sooxi uçaastagai komiisuudai geşyyd baiza bolxogyi.

59 zyil. SSSR-ei Jixedeede Soveedai deputaadta kandidaaduudii tabihan oloniitiin organizaaca ba azalşanai bylgem byxen hungaltahaa tyryyn 30 xonoghoo dooşo bişe bolzorto Xolboonoi Soveedte hungaxa ookrugai hunguuliiin komiista gy, ali Yndehetenei Soveedta hungaxa ookrugai hunguuliiin komiista zoxixo şatiinь damzuulan deputaadta oruulxaar tabihan kandidaaduudaa registraacada oruulxa ujalgatai.

60 zyil. Xolboonoi Soveedta hungaxa ba Yndehetenei Soveedte hungaxa ookrugai hunguuliiin komiisuud xadaa oloniitiin organizaacanuudaar ba azalşanai bylgemyydeer SSSR-ei Jixedeede Soveedai deputaadnarta oruulxaar tabigdahan byxii kandidaaduudii, SSSR-ei Konstituuciin ba „SSSR ei Jixedeeda Soveedta hungaxa hungaltiin tuxai dyrimei“ eriltenyydii barimtalan saxiza, registraacada abxa ujalgatai.

61 zyil. SSSR-ei Jixedeede Soveedai deputaadnarta kandidaadii oruulxaar tabihan oloniitiin organizaacanuud ba azalşanai bylgemyyd xadaa ookrugai hunguuliiin komiista dooro durdagdahan dokymeentnyydii elьgeexe ujalgatai:

a) deputaadnarta kandidaadii oruulxaar tabihan suglaanai bujuu zasedaaniiin Preziidiymei geşyydei gar tabilgatai protokool, tede geşyydei naha, huudag niutag, myn kandidaadii tabihan organizaaciin nerii zaaza, kandidaadii tabihan suglaanai gy, ali zasedaaniiin bolhon gazar, sug ba suglaaşanai tooji zaaza bişexehee gadana, deputaadta oruulxaar tabigdahan kandidaadai obog, nere, esegiinь nere, naha, huudag niutag, paartin baidal ba xedeg azaliinь todorxoilon zaagdaxa johotoi;

b) tabihan organizaaciin zyghee tus hunguuliiin ookrug soo ballotirovaalagdaxii zybşeeze bişehen, deputaadta oruulxaar tabigdahan kandidaadai medyylge.

62 zyil. SSSR-ei Jixedeede Soveedta oroxo deputaadai kandidaad xadaa gansal ookrug soo hungagdaza bolxo.

63 zyil. Deputaadta oruulxaar tabihan kandidaadii Xolboonoi Soveedta hungaxa ookrugai komiisai zyghee registraacada oruulxii arsaa haanь xojor xonogoi bolzor soo Centraalьna hunguuliiin komiista gomodozo bolxo, Centraalьna hunguuliiin komiisai şiidxeberi bolbol esesei şiidxeberi baixa.

64 zyil. Deputaadta oruulxaar tabihan kandidaadii Yndehetenei Soveedta hungaxa ookrugai komiisai zyghee registraacada abxaa arsaa haanь xolbooto, avtonoomno respyyblikiin, avtonoomno moziin hunguuliiin komiista xojor xonogoi bolzor soo gomodozo bolxo, tiigeed edenei şiidxeberiii Centraalьna hunguuliiin komiista gomodozo bolxo, Centraalьna hunguuliiin komiisai şiidxeberi bolbol esesei şiidxeberi baixa.

65 zyil. SSSR-ei Jixedeede Soveedei deputaadta oruulxaar tabigdaza registraacada abtahan kandidaad byriiin obog, nere, esegiinь nere, naha, xedeg azal, paartin baidal, myn kandidaadii tabihan oloniitiin organizaaciin nere bolbol zoxixo şataa damzan, Xolboonoi Soveedte hungaxa ookrugai komiisaar ba Yndehetenei Soveedte hungaxa ookrugai komiisaar hunguuliiin bolxohoo tyryyn 25 xonoghoo dooşo bişe bozorto tunxaglagdaxa johotoi.

66 zyil. SSSR-ei Jixedeede Soveedai deputaadta oruulxaar tabigdaza, registraacada abtahan byxii kandidaaduud bolbol hunguuliiin biylletieen soo zaa bol bagtan oroxo johotoi.

67 zyil. Xolboonoi Soveedta hungaxa ookrugai komiis ba Yndehetenei Soveedta hungaxa okrugai komiis bolbol SSSR-ei Jixedeede Soveedta hungaxa hungaltahaa tyryyn 15 xonoghoo dooşo bişe bolzorto hunguuliiin biylletieenyydii xeblyyleed, byxii uçaastagaigaa hunguuliiin komiisuudta elьgeexe ujalgatai.

68 zyil Hunguuliiin biylletieen bolbol zoxixo hunguuliingaa ookrug sooxi zonoi xelenyyd deere xeblegdexe johotoi.

69 zyil. Hunguuliin bylletieen bolbol Centraalьna hunguuliiin komiisai togtoohon foormoor ba byxii hungagşadii hunguuliiin bylletieeneer xangaza şadaxa tootoigoor xeblegdexe johotoi.

70 zyil. Ookrugai hunguuliiin komiisai registraacada abtahan kandidaaduudii tabihan organizaaca byride ba myn tereşelen SSSR-ei grazdaniiin byride, SSSR ei Konstituuciin 125-daxi zyilei johoor tere kandidaadaigaa tylee suglaan, xeblel ba ondooş argaar jamarş haadgyi agitaacalaxa erxe ygten xangagdaxa johotoi.

VII BYLEG

Duu ygelgiin zuram

71 zyil. SSSR-ei Jixedeede Soveedta hungaxa hungalta bolbol byxii SSSR-ei jyrenxiidee xamaadaxa—negen yderei torşo soo yiledegdexe.

72 zyil. SSSR-ei Konstituuciin 54-dexi zyilei johoor, hungaltiin bolxohoo tyryyn 2 harahaa dooşo bişe bolzorto SSSR-ei Jixedeede Soveedta hungaxa hungaltiin yderii SSSR-ei Jixedeede Soveedai Preziidiymeer togtoogdoxo. Hungalta bolbol xydelmerigyi yder yiledegdexe johotoi.

73 zyil. Uçaastagai hunguuliiin komiis bolbol hungaltiin bolxohoo tyryyn 20 xonogoi torşo soo yder byri hungaltiin bolxo yderei ba hungalta bolxo gazarai tuxai hungagşadtaa zarladag gy, ali jamar negen ondoo argaar yrgen tunxag gargadag baixa johotoi.

74 zyil. Hungagşadai zyghee duugaa ygexe jabadal xadaa hungaltiin yderei ygleenei 6 çaashaa hyniiin 12 çaas xyrter yiledegdexe johotoi.

75 zyil. Hungaltiin bolxo yder ygleenei 6 çaasta Uçaastagai hunguuliiin komiisai tyryylegşe bolbol komiisaingaa geşyydii dergedee bailgaza, hunguuliiingaa xairsaguudii ba togtoogdohon foormiin johoor beledxegdehen hungagşadaigaa spiisegei belen bolhoniii şalgaza yzexe, tereneigee hyyleer xairsagaa xaaza, komiisaingaa tamagaar tamagalaad, hungagşadaa duugaa ygexe jabadalda urixa johotoi.

76 zyil. Hungagşad byri duugaa ygexiin tulada duugaa ygexe gerte jireze, bejeeree duugaa ygexe, tiixedee hungagşad bolbol hunguuliiin biylletieeniii konveert soo xeze niaagaad, hunguuliiin xairsag oruu tabiza duugaa ygexe johotoi.

77 zyil. Hungalta xexe ger soonь hungaltiin biylletieenyydii gyisedxexe tusagaar koomnata tahalagdaxa johotoi, tere koomnata soonь duugaa ygeze baixa sagta duu ygegşedhee bişe xenş baiza bolxogyi, myn Uçaastagai hunguuliiin komiisaiş geşyyd baiza bolxogyi, xoriuultai baixa; biylletieeniii gyisedxexe koomnatanь negen doro xeden hungagşadii oruulxa haa tere koomnata oruu negen dor oroxo hungagşadai toogoor tus tustaa tahalgaar bujuu şiirmeer tahalaatai baixa johotoi.

78 zyil. Hungaltiin gerte jirehen hungagşa bolbol Uçaastagai hunguuliiin komiisai sekretaarьta paasportaa gy, kolxoozno kniizkee gy, profsojuuzna bileedee gy, ali ondoo, niuuraigaa ynemşelgii yzyylze, hungagşadai spiisegei johoor şalgagdaza, hungagşadai spiiseg deere temdeglegdehenei hyyleer hunguuliiin biylletieen ba togtomol xebei konveert abxa johotoi.

79 zyil. „SSSR-ei Jixedeede Soveedta hungaxa hungaltiin dyrimei“ 15-daxi zyilei johoor, „hungaxa erxii batalahan ynemşelgetei“ hungalta bolxo gerte jirehen xynyydii bişexe tusxai spiisegii Uçaastagai komiis xexe johotoi, ene spiiseg xadaa hungagşadai spiisegte xabsaragdaxa johotoi.

80 zyil. Hunguuliiin biylletieeniii gyisedxexe koomnata orohon hungagşa bolbol hunguuliiin biylletieen byride duugaa soo ygexe xyneigee obogii yleeze, bişenyydiinь zuraxa johotoi; hungagşa bolbol biylletieenyydee konveert soogoo xeze niaagaad, Uçaastagai hunguuliiin komiisai baidag koomnatada orozo, hunguuliiingaa biylletieentei konveertii hunguuliiin xairsag oruu tabixa johotoi.

81 zyil. Yseg biseg medexegyi gy, ali jamar negen erxeten dutuutai deerehee hunguuliiin biylletieeniii bejeeree gyisedxexe argagyi hungagşad xadaa hunguuliiin biylletieeniii gyisedxexe koomnatada oroxodoo hunguuliiingaa bilyletieeniii gyisedxyylxiin tulada ali duratai ondoo negen hungagşii urixa erxetei baixa.

82 zyil. Duu ygeze baixa sagta hunguuliiin ger soo hungalta tuxai jamarş agitaaca jabuulagdaza bolxogyi.

83 zyil. Komiisai tyryylegşe bolbol hunguuliiin ger soo zuramtai bailgaxa xariuusalgatai ba ene tyryylegşiin zaxiraltii tende baigşad bygede dyyrgexe ujalgatai baixa.

84 zyil. Hungaltiin yderei hyniiin 12 çaasta Uçaastagai hunguuliiin komiisai tyryylegşe bolbol duu ygelgiin jabadalii dyyrbe geze sonosxood, hunguuliiingaa xairsaguudii neexe jabadalda oroxo johotoi.

VIII BYLEG

Hungaltiin rezylьtaaduudii todorxoiloxo jabadal

85 zyil. Uçaastagai hunguuliiin komiisai, duunuudii toolozo baihan gerte, duu toololgiinь yjede oloniitiin organizaacanuudai ba azalşanai bylgemyydei zyghee eneende geze tusxai etigemzelegdehen tyleelegşed ba myn tereenşelen xeblelei tyleelegşed bailsaxa erxetei.

86 zyil. Uçaastagai hunguuliiin komiis bolbol xairsaguudaa neegeed, ygtehen konveertnuudai tooji, duu ygelgede xabaadahan niuurnuudai tootoi sasuulaza yzeed, sasuulalgiingaa rezylьtaadii protokooldo bişexe johotoi.

87 zyil. Uçaastagai hunguuliiin komiisai tyryylegşe bolbol konveertnuudii zadalaza, Uçaastagai hunguuliiin komiisai byxii geşyydei baixada biylletieen byride ygtehen duu ygelgiin rezylьtaaduudii tunxaglaxa johotoi.

88 zyil. Xolboonoi Soveedta ba Yndehetenei Soveedta hungaxa hungaltiin duu ygelgiin rezylьtaaduud bolbol tus tustaa bişegdexe johotoi.

89 zyil. Komiisai sekretaarь ba eneende geze tusxai etigemzelegdehen Uçaastagai hunguuliiin komiisai geşyyd bolbol deputaadta oruulxaar tabigdahan kandidaad byriiin nege-nege toololgiin xuudaha zoxioozo, xojor-xojor ekzempliaar bişexe johotoi.

90 zyil. Xysegyi geze toologdoxo biylletieenyyd:

a) togtoomol xeb ba yngehee ondoo;

b) konveertgyigeer ygtehen gy, ali ondoo majagtai konveert soo ygtehen;

c) hungagdaza baigaa deputaadnarai toohoo olon kandidaaduudtai.

91 zyil. Hunguuliiin biylletieeniii xysegyi geze hezeg tyree geeşegşe haanь ene asuudal xadaa Uçaastagai hunguuliiin komiisaar, duu ygelgiin johoor şiidxegdeed, protokooldo temdeglegdexe johotoi.

92 zyil. Uçaastagai hunguuliiin komiis bolbol togtoomol xebeer gurban ekzempliaar duu ygelgiin protokool zoxixooxo johotoi, ene protokooldonь Uçaastagai hunguuliiin komiisai byxii geşyydei ba myn erxebişe tyryylegşiin ba sekretaariiin gar tabigdaxa johotoi.

93 zyil. Uçaastagai hunguuliiin komiisai duu ygelgiin protokool soo zaagdaxa johotoi zyilnyyd:

a) duu ygelgiin exilehen ba dyyrhen sag;

b) hungagşadai spiisegei johoor duugaa ygehen hungagşadai too;

c) „duu ygexe erxii batalahan ynemşelgiin“ johoor duugaa ygehen hungagşadai too;

ç) ygtehen konveertnuudai too;

d) Uçaastagai hunguuliiin komiista ygtehen medyylgenyydei ba gomodolnuudai tobşoxon udxa ba Uçaastagai hunguuliiin komiisaar abtahan togtoomzonuud;

g) kandidaad byride ygtehen duu toololgiin rezylьtaaduud.

94 zyil. Duu toololgo ba protokool zoxioolgiin dyyrhenei hyyleer komiisai tyryylegşe bolbol komiisai byxii geşyydei baixada duu ygelgiin rezylьtaaduudii sonosxoxo.

95 zyil. Uxaastagai hunguuliiin komiisai zoxioohon, duu ygelgiin protokooloi nege ekzempliaaranь, Xolboonoi Soveedta hungaxa deputaadai kandidaaduudai 2 ekzempliaar toololgiin xuudahatai xamta 24 çaasai torşo soo Xolboonoi Soveedta hungaxa ookrugai hunguuliiin komiista zoriuutaar jabuulagdaxa johotoi: Uçaastagai hunguuliiin komiisai zoxioohon, duu ygelgiin protokooloi xojordoxi ekzempliaaranь, Yndehetenei Soveedta hungaxa deputaadai kandidaaduudai 2 ekzempliaar toololgiin xuudahatai xamta 24 çaasai torşo soo Yndehetenei Soveedta hungaxa, ookrugai hunguuliiin komiista zoriuutaar jabuulagdaxa johotoi,

96 zyil. Hunguuliiin byxii biylletieenyyd bolboi (xysetei ba xysegyiji tus tustaa) Xolboonoi Soveedaixiii ba Yndehetenei Soveedaixiii ami amindaa Uçaastagai hunguuliiin komiisai tamagaar tamagalagdaza, duu ygelgiin protokooloi gurbadaxi ekzempliaar ba tamagatai xamta Uçaastagai hunguuliiin komiisai tyryylegşeer gooroduudta haa—azalşanai deputaadnarai goorodoi Soveeduudta, rajoon bolzo xubaagdahan gooroduudta haa—azalşanai deputaadnarai rajoonai Soveeduudta, xydee niutaguudta haa—azalşanai deputaadnarai rajoonoi Soveeduudta xadagaluulxaar ygtexe johotoi.

97 zyil. Zoxixo ookrugai deputaadnarai mandaaduudii SSSR-ei Jixedeede Soveedai batalatar hunguuliiin biylletieenyydii xadagalaxa ujalga bolbol azalşanai deputaadnarai Soveeduudta daalgagdaxa.

98 zyil. Ookrugai hunguuliiin komiis bolbol Uçaastaguudai hunguuliiin komiisuudai xyrgehen protokoolnuudii yndehe bolgozo duunuudii toololgii yiledeg baixa.

99 zyil. Ookrugai hunguuliiin komiisai duunuudii toolozo baigaa gerte, niitiin organizaacanuudai ba azalşanai bylgemyydei zyghee eneende geze tusxai etigemzelegdehen tyleelegşed, myn tereenşelen xeblelei tyleelegşed bailsaxa erxetei.

100 zyil. Ookrugai hunguuliiin komiis bolbol kandidaad byride 2 ekzempliaar byridxelei xuudahanuudii zoxioozo, deputaadai kandidaad byriiin abhan duunuudai tooji temdegledeg baixa.

101 zyil. Ookrugoi hunguuliiin komiis bolbol 2 ekzempliaar duu ygelgiin protokool xoxiooxo, tere protokooldonь Ookrugoi hunguuliiin komiisai byxii geşyyd, myn tyryylegşe sekretaarь xojoroi garnuud erxebişe tabigdahan baixa johotoi.

102 zyil. Ookrugai hunguuliiin komiisai protokool soo zaagdaxa johotoi zyilnyyd:

a) ookrug sooxi hungagşadai xamtiin too;

b) duu ygelgede xabaadalsahan hungagşadai xamtiin too;

c) deputaadai kandidaad byride ygtehen duunuudai too;

ç) Ookrugai hunguuliiin komiisai ygtehen medyylgenyydei ba gomodolnuudai tobşoxon udxa, myn Ookrugai hunguuliiin komiisai abhan togtoomzonuud.

103 zyil. Duunuudii toolozo dyyrgehenei udaa 24 çaashaa xozom bişe Xolboonoi Soveedta hungaxa Ookrugai ba Yndehetenei Soveedta hungaxa Ookrugai hunguuliiin komiisai tyryylegşe bolbol protokooloi negedexi ekzempliaarta, byridxelei xuudahadii xabsaruulan tamagalaad, Centraalьna hunguuliiin komiista tusxai zoriuutaar elьgeeze, protokooloi xojordugaar ekzempliaarii xolbooto respyyblikenyydei, avtonoomno respyyblikenyydei, avtonoomno mozonuudai Yndehetenei Soveedta hungaxa hunguuliiin komiista zoriuutaar elьgeexe ujalgatai.

104 zyil. Ynen geze toologdohon ba Ookrug sooxi diilenxi olon duunuudii gexe gy, byxii duunuudai xaxadhaanь ylyyji abhan SSSR-ei Jixedeede Soveedai deputaadai kandidaad bolbol hungagdaba geze toologdodog baixa.

105 zyil. Xolboonoi Soveedta hungaxa Ookrugai hunguuliiin komiisai tyryylegşe bolbol protokool deere garaa tabihanaigaa hyyleer hungaltiin rezylьtaaduudii sonosxood, Xolboonoi Soveedai deputaadta hungagdahan kandidaad hungagdahanainь tuxai ynemşelge ygedeg baixa.

106 zyil. Yndehetenei Soveedta hungaxa Ookrugai hunguuliiin komiisai tyryylegşe bolbol protokool deere garaa tabihanaigaa hyyleer hungaltiin rezylьtaaduudii sonosxood, Yndehetenei Soveedai deputaadta hungagdahan kandidaadta hungagdahanainь tuxai ynemşelge ygedeg baixa.

107 zyil. Negeş kandidaadanь diilenxi olon duunuudii abaagyi haanь, zoxixo Ookrugai hunguuliiin komiis bolbol eneenei tuxai protokool soogoo tusagaar temdegleed, Centraalьna hunguuliiin komiista ba respyyblikiin, avtonoomno moziin, nacionaalьna Ookrugai Yndehetenei Soveedta hungaxa hunguuliiin komiista medeesexeteje xamta, egee olon duunuudii abhan xojor kandidaaduudai ballotiroovkii daxin sonosxozo, myn hungaltiin exin tyyriin yngerhenhee xoişo xojor doloon xonogoi bolzorhoo xozomduulangyi daxin ballotiroovko xexe yderii gargaxa johotoi.

108 zyil. Ookrug sooxi hungaxa erxetei hungagşadai xaxad xubihaa yseeniinь duugaa ygehen baigaa haanь Xolboonoi Soveedta gy, ali Yndehetenei Soveedta hungaxa Ookrugai hunguuliiin komiis bolbol eneenei tuxai protokool dotoroo tusagaar temdegleed, Centraalьna hunguuliiin komiis ba Yndehetenei Soveedta hungaxa respyyblikiin ba avtonoomno moziin hunguuliiin komiisuudta medeesexe johotoi, teed iime baidal garaa geeşegşe haanь Centraalьna hunguuliiin komiis bolbol, exin hungaltahaa xoişo xojor doloon xonogoi bolzorhoo xozomduulangyi şine hungaltii zarlaxa baina.

109 zyil. Deputaadnarai kandidaaduudii daxin ballotiroovkalxa jabadal, myn tereenşelen ynen bişe geze toologdohon hungaltanuudii helgehen şine hungalta bolbol exin hungaltada zoxioogdohon hungagşadai spiisegei johoor ba ene „SSSR-ei Jixedeede Soveedta hungaxa hungaltiin tuxai dyrimtei“ dyyren taaruulagdaza yiledegdexe johotoi.

110 zyil. SSSR-ei Jixedeede Soveedai sostaavhaa deputaadai garaa haanь SSSR-ei Jixedeede Soveedai preziidiym bolbol, tus deputaadai SSSR-ei Jixedeede Soveedai sostaavhaa garhanhaa xoişo xojor hariin bolzorhoo xozomduulangyi, zoxixo hunguuliiinь ookrugta şine deputaadii hungaxa bolzorii sonosxodog baixa.

111 zyil. Baalalta, mexelelge, zanalga gy, ali edişe ygexe argaar, SSSR-ei grazdaniiinai, SSSR-eigee Jixedeede Soveedta hungaxa ba hungagdaxa erxejee bejelyylxe jabadalda haad xehen jamarş xyn bolbol 2 zilei bolzor xyrter syleegee xahagdaza xeheegdexe.

112 zyil Hunguuliiin dokymeentnyydii zoriuuta buruu bolgozo xehen gy, ali medeheer baiza duunuudii buruugaar toolohon Soveedai tuşaalta niuur gy, ali hunguuliiin komiisai geşyyn bolbol 3 zil xyrter syleegee xahagdaza xeheegdexe.

SSSR-ei Centraalьna Gyisedxexe Komiteedai tyryylegşe
M. KALIININ.

SSSR-ei Centraalьna Gyisedxexe Komiteedai sekrtaarь
A. GOORЬKIN.

Moskvaa. Kreemlь. 1937 onoi ijyyliiin 9.

SSSR-ei JIXEDEEDE SOVEEDAI HUNGALTIIN URDA TEE

Hunguuliiin byxii materiaaltai xydelmerişedii tanilsuulaza baina

PVZ-ai kyznieeçno ceexiin paartin komiteed eeriingee ceexiin xydelmerişedii ba tedenei bylenerii hungaltada erximeer beledxexe xeregte byxe xysee elsyylen, jabuulagdaxa johotoi beledxelei byxe xydelmeriii erşemteigeer jabuulza exilee.

Ceexiinjee 3 smeeniin 500 garan xydelmerişedii SSSR-ei Jixedeede Soveedai hungaltiin dyrimtei gol tyleb tanilsuulaa Gansaxan sentiaabrь harada ene asuudalii 4-5 daxin tabiza xelsehen baina. Terenhee gadana, poliitikan yder yngergee. Ende 200 garan asuudalnuud orohon baigaa. Agitacioon-propagandiis xydelmerinь eneeyeer xizaarlaagyi, myn xeden daxin ulasxoorondiin asuudal-Ispaani ba Xitadai baidalnuud gexe metiin asuudalnuudii xelsehen bain ı. Agitaatornuudiinь gyrenei baiguu laltiin kaarta, plakaaduudaar xangagdangi. Smeene byxenei hyylde xydelmerişedenь ulaan bulandaa suglaraza medeegyi asuudalaaraa konsylьtaaca abza ba xamtiingaa xyseer xelsedeg praaktikatai bolhon baina.

Tus ceexiin agitaatornuud komsomoolьsk gorodoogto baihan xydelmerişedei 114, 115, 117, 118, 119, 120, 121, 125, 127 noomerai gernyydeer jabaza tyryyşiingee nomoi yzelgii oktiaabriiin 6 haa exilebe. Ene yder xamta gerei ezen 100 garan exenernyyd xabaadahan baigaa. Myn tereenhee xoişoşji ene xiriin toonoi xynyyd xabaadalsahan baixa jym. Oktiaabriiin 17-noi yder yseg bişeg medexegyi ba baga medexe 50 garan xynyydii sugluulza tusxai xeereldee emxidxebe. Myn, hajiin ydernyydte „xydelmerişen angi eneenei urda ba mynee" gehen nyx. Kaliininai bişegtei bolon „Praavdiin" tyryy bişegyydtei tanilsuulxa talaar xydelmeri xegdehen baina.

Hunguuliiin xuuliii tanilsuulxa xydelmeride ene ceexhee xamta 30 xyn xydelmerilze baina.

D. Mitabai.

Erxim xynyydii hungaxabdi

— Bi mynee egse 58 nahataib. Ene nahanaigaa 32 ziliinь traansportdo xydelmerilhen bainab. Xaanta zasagai buzagai poliitikiin gemeer erdem nomdo huraagyi, jamarşji speciaalьnostь oloogyi, olxoş argagyi baiza xosorhon xyn bi.

Urdiingaa jabadalii hanaxaş duramgyi, xeneiş medexeer xydelmerişen tariaaşan zon geeşe darlalta mylzelgehee multaraagyi baihanь eli. Eneeniii toolohon, dabtahanaiş xereg jyyn baixab. Eneen deere nege jyme nemeze xelee haa „1917 onoi oktiaabriiin revoliyyce boltor zasagai deede oorganiii hungaxa jabadalda neges xabaadaagyi baigaab. Hungalta bolxodooş bide metiin xynei xabaadalsaxa argagyi baigaa. Gansal deegyyrxi tolgoinuudnai eeriingee intereesнe xaraxa xynyydii hungadag baigaa. Tere sagai ba mynee sagai baidalii zergeşyyleed yzexede ton ondoo baina. Soveedei hungalta—byxe araduudai hungalta myn bolno.

Iime xadanь bi eeriingee zyghee hanaxadaa oron gyreneigee ezediiolxodoo, Leenin—Staalinai xeregte bejee ygehen, paartin ba paartin bişe bolьşeviiguudii, egeel şalgagdamal xynyydii hungaxa ton xariuusalgatai zorilgo bide hungagşadai urda tabigdana. Eneeniii bide bejelyylze şadaxabdi".

A. Petroov.

(Parovooz-xagsaralgiin ceex).

Saavinai meetodii bişed xalan abxa johotoi

Nyx. Saavin xadaa modo yiledberilexe ceexte xydelmerildeg. Paartin komiteedaar xydelmerişedei baidag 93-dexi noomerai gerte agitaatoraar bexilegdehen aad, oktiaabriiin 18-ai amaraltiin yder tus bairada oşozo tyryyşiingee jarildaa xehen baina. Tus jarildaandanь xamta 30 xyn baigaa.

— Xydelmerişedii hunguuliiin materiaaltai, ilangajaa SSSR-ei Jixedeede Soveedta hungaxa hungaltiin dyrimtei tanilsuulxadaa honirxolgyigeer, xaşanaar yngergexegyin tulada, eneende xereglegdexe şuxala şuxala kaarta, materiaalnuudii xaruulza ba myn gadaada dotoodiin baidaltai ujalduulan xehen bainab. Enemni ynexeereeş honintoi bolzo xydelmerişed ba gerei ezen exenernyyd jixe edebxiteigeer xandaza, olon xynyyd nelieed olon asuudal hurza, eneenhee xoişo ene meteer suglarza xeereldee jarildaa xexemnai şuxala geze xelehen baina,— geze nyx. Saavin eeree xelene.

Nyx Saavin bolbol iigeze xeereldexiingee urda eereigee haitar beledxedeg baina. Nyx. Saavinai honirxoltoigoor oilguuldag tulanь xydelmerişed ilangajaa gerei ezen exenernyyd suglaraxa gehen çaastaa suglarza edebxitei xabaadalsadag baina.

B.

Zol zargalaa mynee edleze bainab

— PVZ-ai modo yiledberillxe ceexte 1932 onhoo xoişo xydelmerilneb. Udaarnig gy, ali staxaanovtanai toodo orolsoogyi hara geze ton yseen baixa. 1932 onhoo xoişo 10 garan şagnagdahan bainab. Mynee xynei xehen xydelmeri xyndetei boloo. Aza baidalnai xyxiyy sengeleg, ger bairaar xysed xangagdangib, hara byri 500 tyx. doo... bişe salin abnab, enemni miniii eriltii xysed xangana.

Staalin Konstituuciin aradbygediin xelseende anxa tabigdaxa haanь xoişo terenei xelselgede edebxitei xabaadalsahan deerehee, Konstituuciin udxii hain medeneb. Mynee Jixedeede Soveedei hungaltiin dyrimtei tanilsaxii xyseze xeden daxin elidxel, leekcenyydii sonosohon ba myn eereeş xeden daxin haitar unşaab. Iigeed baixadaa, bejee ba bylenereе hungaltada beledxeeb geze hananam.

Saviicki.

„Miniii xereg bişe"

Kyznieeçne ceexiin naçaalьnig nyx. Troneenko gegşe hungaltiin asuudalii toodoggyi, gansal azaxuin xeregte „byxe anxaralaa" tabihan xyn.

Nyx. Troneenkodo hungaltiin asuudalaar xandaxada,— „bi ene asuudalaar xydelmerildeggyib, ceexii xytelberilexe miniii yyrge, hungaltiin asuudalaar partkoom ba profsojuuz xydelmerildeg, tede organizaacanuudta xandagtii"— geze huuxa jym.

Ceexiin naçaalьnig bolbol xydelmerişedtei sag yrgelze barisaatai, tedeniii xytelberilze baidag tuladaa agitacioonno-propagaandiin xydelmeriii byri hainaar tabiza şadaxa xysed erxe baidaltai baihan aad, bejehee xoloduulan, „miniii xereg bişe" gehen jabadalanь azayiledberiin komandiir byxen, eeriingee azayiledberide agitaator-propagandist jyyme geze xysed medeegyi baihiinь gerşelne.

D-N.

Konstruuktar Troickiiin zoxioohon ba Uhan zamai Arkomaadai Nogaatinadaxi zavoodta byteegdehen jixe namzar kaater—gazoxood Moskvaa myren deere ispetaani xegdeze baina.

ZURAG DEERE: Baruun gar teenь: kaater—gazoxood, zyyn gar teenь: izobretaatelь—konstruuktar uyx. TROICKI. Mezyyjevei foto (SOJUUZFOTO).

Hungaltiin beledxelii bolьşeviig johoor xytelberilxe xeregtei

Manai gyren bolbol SSSR-ei Jixedeede Soveedai hungaltiin beledxelde orood baina. Hungaltiin kampaani exilee. Paartin organizaacanuudai urda hungaltada arad zonoo beledxexe—iime jixe zorilgo tabigdana. Hunguuliiin yyrnede oşoxodoo eeriingee erxe ba ujalgii tobşo honoroor medeegyi neges soveed grazdaniiin baixagyi johotoi. Eneenili bejelyylxiin tylee emxidxelgiin ba agitaacan-propagaandiin xydelmeriii deeşelyylxenь şuxala.

Tus xydelmeride manai paartiiin Centraalьna Komiteed tuilai jixe udxa şanar ygene, uşaranь xadaa ene bolbol hunguuliiin kampaanida şiidxexii yyrgenь bolno. Haja bolhon BK(b) P-iin CK-ai eelzeete pleenym bolbol hungaltaar daşaramduulan paartin organizaacanuudai jabuulxa emxidxelgiin ba agitaacan—propagandiis xydelmeri tuxai tusxai togtool gargahan baina.

Gebeş, Ulaan-Ydiin parovooz-vagoonai zavoodta agitaacan—propagandiis xydelmeri xediiş baragtai tabigdahanş haa hunguuliiin xuuliii olonitede oilguulxa talaar jabuulhan xydelmeriiinь dalaisa ton xangaltagyi ba mynee tabigdahan poliitikan zorilgiin eriltii xysed xangaza şadaxagyi baina. Oilguulaltiin xydelmeriiin şanar ton muu, hunguuliiin xuuliiin poliitikan udxa şanarii xydelmerişen byxenei medereide xyrgexeer onso honoroor tabigdaxa jabadal muugaar emxidxegdehen baina.

Agitaacan—propagandiis xydelmerii hainaar tabixiin zorilgoor PVZ-ai paartkoom, komsomool ba profsojuuzai zyghee 250 şaxuu agitaatornuud xydelmerilze baina. Edener hungaltiin byxe materiaaltai byxe xydelmerişed ba tedenei bylenerii xysed hain tanilsuulaa geze xelexeer bişe, ilangajaa xydelmerişedei bairaar jabuulagdaxa johotoi xydelmeri jaaşagyi muu. Uşaranь, olonxi agitaatornuud nege nege daxin xeşeel xebeş, mynee zabharlaad baina.

Byxe xydelmerişedii ba tedenei bylenerii Jixedeede Soveedai hungaltada beledxexe xydelmeri geeşe tuilai jixe xydelmeri, eneeniii gansal paartin organizaacanuudai tomilohon agitaatornuudai xyseer yngergegdexe xyse xyrtexeer bişe. Eneende paartin bişe bolьşeviiguud—staxaanovtan, inteligeentnyydii edebxitei xabaaduulxa johotoi. Eneenei tula, edenertei tusxai xydelmeri uridşalan jabuulagdaagyi baina.

Saaşanь, agitaaciin negen jixexen xysen bolxo gazeeta, radioo, kinoo, klyyb, ulaan bulan, unşalgiin baişanguudii myneenei zorilgotoi taaruulan xydelmeriee şinedxen tabiza şadaagyi baina. PVZ-ai ceex byxenei şaxuu ulaan bulanguud soo hungaltada xabaatai loozung geze ogto xaragdanagyi.

Emxidxelei talaar—13 uçaastagai komiisa emxidxegdeze edenei sostaav gol tyleb batalagdaa. Tiibeş, ene komiisai xydelmerilxe baira myneeş xyrter oldoogyi deerehee praktiiis xydelmerideе oroogyi baina.

Baha, zavoodai byxe territooriiin gudamzanuud ba zonoi too xysed eli bişe. Eneeniii eli todo bolgoxiin tula zonoi byridxel xegdexe geze, ene xeregte 80 garan xyniii tomiloxo gehenş haa, buzagaigaar xoişo tatagdaza baina.

Endehee medexede, parovooz vagoonai zavoodto ene şuxala poliitikan udxa şanartai xydelmeri ton xangaltagyi jabana. Eneeniii egeel tyryyn paartin organizaaca tolgoilon xytelberilexe ujalgatai.

C. NIMIIN.

Xoriiin aimagai prokuroor nyx. Rinçenoodo asuudal

Xoriiin somonoi, Baisiin-Yberei kolxoozoi byxe azal xydelmerinь ene zilde tuilai muugaar jabaza baina. Tariaanai xuriaalga, somolgo ba soxilgiin xydelmeri şanarai talaar buzagai muu. Tariaanai somolgii emxidxeedyi deerehee sahanda daruulxiin ajuul jireed baixa ba soxigdohon 588 ceentner tariaanь xeeriin sagaan talada oboolootoi xaruulgyi xebtene.

Mynee sag bolzor yngerze udangyi ybelei xyiten bolxoo baihanь eli. Teed, ene kolxooz bolbol malai ybelzelgiin dulaan baira, dal xorioo orol bariaagyi. Kolxoozoi tyryylegşe D. Gelenei ba feermii daagşa Serendorzo Nambuugai gegşed malai bairiin barilgii exilxe tuxai jamarş xemzee abaagyi.

Feermii erxilegşe Nambuugai gegşe malai ybelzelgede beledxexiin orondo, xarin sag yrgelze arxi uugaad, arxiin hugtuugaar xuligaantaza jabadag. Kolxoozniguud staxaanovtan Norbo Sambuu Balzarai, Cedendorzo Dambiin gegşedii alaxam geze xutaga bariaad gyihen baixa jym. Ede byxii buzagai baidal tuxai xeregenь Xoriiin aimagai prokuroor Rinçinoodo ygtehen baibaş, tereeniii duugai orxihiinь asuultai baina.

Gataboon.

PROKUROOR NAYYMOVAI YNGE ŞARAI

Agiin aimagai prokuroor Nayymov gegşe aimag soogoo goritoixon „zendaagai" xyn jabadag geeşe. Xyn zonoor uulzaxadaa xyşyyn bydyyn zantai tyxel yzyyldeg, xuuli johii xamagaalagşa bi geze byri johorxood abxajaa jadaxagyi. Ene xynei bodoto ynge şaraiji medeegyi xynyyd bolbol tereenhee aidag; ene, Nayymov bolbol johoto prokuroor geeşe, xuuli johii xazagairuulangyi saxigşa geeşe geze hanadag ba etigedeg baigaa.

Tiigen geter, Nayymov gegşiin zyyze baihan prokuroroi xyndete nere zergiin saanahaa tereenei bodoto niuur şarainь eliren garza jirexedee zigşemeer dyrse baiza baiba. Johoorool xoninoi araha nemerihen şono gedeg Nayymov baina.

Tus aimag dotor azaxuin ba koperatiivai organizaacanuudta bolon kolxoozuudta şurgaad eliteer xorololgo ba hyidxelge xeze baihan aradai daisad, diversaantnuud, xulagaişad ba zyyligyydii eliryylhen materiaalnuudai jahalai baihaar baitar prokuroor Nayymov jyynde myrdeze xemzee abdaggyi, xarin niuuza daraza bainab?

„Xiree xireegeigee niyde tonşodoggyi" (Serafimooviç, „Zeleezno potook") gedegtei adali, Nayymov bolbol daisan etegeedyydei xaninь baihan tula tedeneigee oiro xyrexejee zyrxeldeggyi baiza boloo xa.

Ene uşarii barimtalxa jamar faaktnuud baixab?

— „Sagaan—Uuliin somonoi selьpoogai negen tahagta ajaar 1935 ondo xada jixexen yrilte bolhon tuxai todorxoi materiaalnuud prokuroorto orohon aad, tereen tuşaa mynee xyrter jamarş xemzee abtaagyi, zemete niuurnuudanь syleede jabaza jabadag"—geze manai xydee bişegşe medeesene.

Mogoitiin somonoi „Komuniizm" geze kolxoozoi xytelberide şurgahan, byrzyaazno nacionaliist Radna-Bazaroonoi mixaa tyrel bolxo Dorzo Cedenei (Babaan Dorzo) gedeg ene kolxoozoi azaxuida nelieed jixe xorololgo xehen baina. Tus kolxoozdo kulaaguud, lamanar ba beenyyd gexe zergiin daisan xarşa etegeedyyd hyreg olooroo orood, Imagta Babaan Dorziin dali doro isalaza baihan, edener kolxoozoi aluuha malai dunda xamuu, briyceliooz ybeşenyydii zoriuuta taraahan, tereen soonь 48 azarga buxanuudanь xuu ybeşenteinyyd bolşohon baina.

Eneenei esesta 1936 onoi hyyl ba 1937 onoi exin yjeer aduu malnuudanь xem gadnaar yxesegeehen baixa jym.

Ene xorololgo bolbol aradai daisadai tuxirdahaar ba Babaan Dorziin garaar xegdehen baixanь damzaggyi, jyyb gexede, Babaan Dorzo bolbol aradai daisad geze eliryylegdehen Radna-Bazaroon ba Zamsaran Cereenov gegşedeer nigta barisaatai baihan, Radna-Bazarooniiinь Ulaan-Ydehee kontrrevoliycioonno literatuura elьgeedeg baigaa.

Ede byxii xeregyyd elirehen, tusxaita materiaalnuudanь prokuroorto orohon bolboş, eneen tuxaida xemzee abtahan jyyme baixa ygei.

Myn Yreenein somonoi „Kominteern" kolxoozdo, şpioon geze eliryylegdehen Şaraapov ba urdiin lama Jişiin gegşed baga bişe xorololgo xehen, kolxoozii lamanar, tabxainxidaar buzarlahan ba eneen tuxaidanь respyyblikiin ba rajoonoi gazeetanuudta negentaa bişe garhan baina. Tiin aimagai prokuroor tere xeregii „myrdeze" exilheer zilhee ylyy bolboş, xemzee abtahan jyyme baixa ygei.

Aimagai finaansiin tahagta, kulaagai xybyyn Baraadiiin (Afoogi erxilegşe baihan), kulaag Sempiilov (inspeektor) ba busad daisan etegeedyydei argagyi jixeer gyrenei zeeriii yrihen eerşelhen uşarii BMASSR-ei finaansiin Arkomaadai revizoor ajaar aavgust harada eliryylhen baigaa. Tiin ene xereg aimagai prokuroorto ygtehen bolboş, mynee xyrter jamarbaa xemzee abtaagyi ba Baraadiiin, Sempiilov ba busad syleede guliaalza jabana.

Eneenşelen aimag dotorxi kolxoozuudta bolhon xorlolgodo gol gemte niuur bolxo, gazarai tahagai urdiin erxilegşe Çimediin gegşiin xereg, koperatiivai zeeride xemgyi jixe yrilte xehen N. Şambiin ba N. Galdanai gegşedei xereg prokuroorto orohon aad, baha mynee xyrter myrdegdeegyi xebteze baina.

Gadana, prokuratuurada, xydee bişegşedei tolilogdoogyi 20 garan bişegyyd, myn azalşadai zyghee orohon 300 tuxai gomodolnuud oiroоş xyrteegyi xabtahanda xabşuulaatai xebtedeg baina.

Agiin aimagta kleeşç bolbol argagyi delgerhen, kolxoozuudta tarjaan jixeer gemtehen baibaş, prokuroor Nayymov kleeşçtei temesexe tuxai jamarş xemzee abaagyi, neges xyniii gem şyyberide xabaaduulaagyi baina. Iigedş geed dyyrexenь xadaa, prokuroor Nayymovai gemte yilenyydii saaşanь tooloxo boloo haa zaxadaa xyrexegyi baina.

Ene faaktnuudii zaahanai hyyleer, Nayymov geeşiin bodoto niuur şaraiji uudalan xaraza yzeje. Nayymov gedeg xen geeşeb? Nayymov bolbol Booxonoi aimagai tomo kulaagai xybyyn, tereenei esegenь xeden batraaguud zaraşantai, uhan meelьnicetei, molotiilkotoi ba niutag zonoigoo dunda bib gehen harxagar xyn baidag hen. Nayymov bolbol Tynxenei aikoomoi sekretaariiin orologşo baihanaa, poliitikan talaar etigemzegyi xyn gegdeze xuulagdahan baixa. Tynxende baixadaa aradai daisan Şoodorovtoi xani barisaatai baihan tereeniii hyylei yje xyrter magtaza jabahan baina.

Agiin aimagai prokuroor baixadaa Nayymov gedeg egee jyy xedeg jym be gexede, gansaxan xara xubiilngaa xeregii gyrenei xereghee deed tee tabiaad le, hamganaigaa ama xaraad le baidag baina.

Hajadaa „xehen" jyymenь gexede, xileemenei laavkiin prikaaçig Erdeniiin gegşii gertee duudaza asaraad: „hamgandam xileeme eelzeegyigeer jyynde tabinagyibşi" geze zandaran huuza, aakt bişehen ba aarestda abnab geze ailgahan hyrdeehen baina. Xehen „nege azaliinь" ene.

Mynee xydee garxa gexedenь, tereenei xojor porşoonxonuudii edieelyylxe xyn ygei tula, Kytylig aişalza oşohon hamgajaa xylieeze, gertee porşoonkonuudaa edieelyylze huuna. Xeze baihan xojordoxi azaliinь ene,

Tiixedenь prokuratuuriin aparaadta, ardadai zeeri yrihen geze xyn zondo elirehen Zambaldorziin, myn hezegtei etegeed Cerenei gexe metiin xynyyd azalgyi isalaza baidag.

Ene bygediin hyylde, Nayymov gegşiin zyghee aradai daisad, diversaantnuud, xulgaişad, zyyligyydii gem şyyberide zybxen xabaaduulxa ygeigeer yle baran, tedeeniii ali bolxo argaar daraza daldalza huudaganь gaixaltaiş bişe bolno.

Nayymov gedeg prokuroroi xyndete ujalgii erxebişe dyyrgeze şadaxagyi, xarin eeree soveed xuuliiin urda xariuusan zogsoxo etegeed myn. Ene uşarii Agiin aikoom haitar medeze baigaad, abiaa anirgyi huudaganь gaixaltai baina.

Xariuusalgata redaaktorii tyr orologşo V. LODOOJEV.

„ERDEM" KINOO „ALTAN TAIGA"

„PROGREES" KINOO „NEGEDYGEER PEETR"

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, Центросоюзная, 19. Телефоны редакции: отв. редактор — 3-44, отв. секретарь — 3-23, сельхозотдел—7-55, промотдел—5-07.

Neemer gargagşa N. CEBEENOV. Verestaalagşad C. DAMBAAJEV ba C. BATUUJEV BMASSR-ei Azyiledberiin Arkomaadai tipograaf Ypelglavlit 1228.